

ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI และผลกระทบต่อความมั่นคง ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

RELATIONSHIP BETWEEN CAMBODIA AND CHINA UNDER THE BRI FRAMEWORK AND IMPACT ON SOUTHEAST ASIA SECURITY

ชนกพร ทองตากรณ์*

Chanokphorn Tongtagorn*

กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สำนักการศึกษาทั่วไป สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

Department of Social Sciences and Humanities, Office of General Education, Panyapiwat Institute of Management.

*Corresponding author, e-mail: chanokphorn@yahoo.com

Received: 14 August 2020; **Revised:** 27 May 2021; **Accepted:** 22 June 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาเป้าหมายของจีนด้านความมั่นคงต่อความสัมพันธ์และความสำคัญของกัมพูชากายใต้กรอบ BRI 2. ศึกษาปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนในโครงการภายใต้กรอบของ BRI 3. ศึกษาแนวโน้มของผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI ต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งใช้แนวคิดความเชื่อมโยงด้านความมั่นคง (Security Complex) และเขียนบรรยายเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. เป้าหมายของจีนด้านความมั่นคงต่อสัมพันธ์และความสำคัญของกัมพูชากายใต้กรอบ BRI คือ การปกป้องผลประโยชน์ของจีนในต่างประเทศและการขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกัมพูชาเป็นหนึ่งในฐานที่มั่นสำคัญที่จีนวางไว้ โดยใช้ความร่วมมือผ่านโครงการภายใต้กรอบของ BRI เป็นกลไกในการขับเคลื่อน 2. ปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนในโครงการภายใต้กรอบของ BRI ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายในรัฐบาลกัมพูชากายใต้การนำของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าชายวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เช่น ต้องการให้โครงการภายใต้กรอบ BRI ในการสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เพื่อสนับสนุนความมั่นคงทางการเมืองให้กับตนเอง 2) ปัจจัยภายนอกต้องการให้จีนปกป้องและส่งเสริมบทบาทของกัมพูชาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้โดดเด่นมากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นแบบสมประโยชน์ 3. แนวโน้มของผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI ต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มี 3 ประเด็นหลัก คือ 1) การขยายอิทธิพลของจีนสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2) ดุลอำนาจของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 3) ความสัมพันธ์และความมั่นคงของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำสำคัญ: หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง เส้นทางสายไหมใหม่ กัมพูชา ความมั่นคงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

Abstract

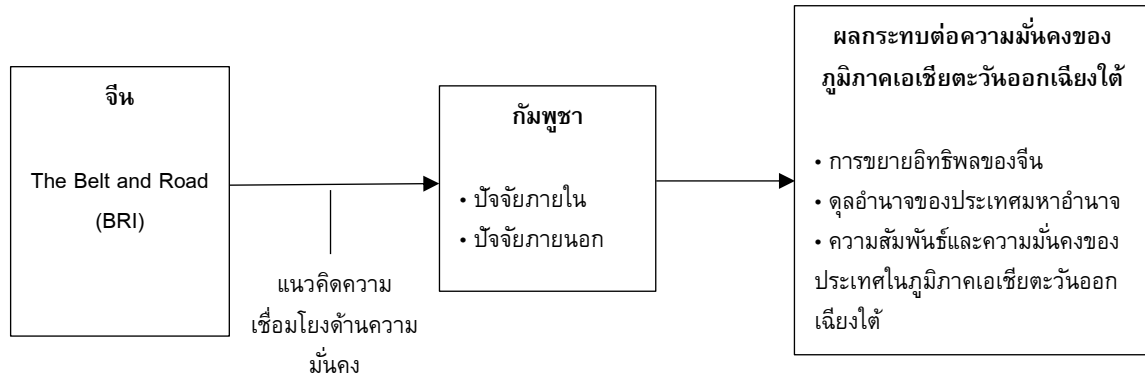
This research answered to 3 main objectives; 1. to study the goals of China on security the relationship with Cambodia and its importance under the BRI framework 2. to study the factors that led to Cambodia - China cooperation under the BRI framework 3. to study the inclined impacts of Cambodia – China cooperation under the BRI framework on Southeast Asia security. The research framework applied the concept of Security Complex. The data obtained from both sources were analyzed and elaborated by means of descriptive writing. 1. The research result found that the goals of China on security the relationship with Cambodia and its importance under the BRI framework was protecting the China's oversea interests and wide-spreading Chinese influences on Southeast Asia. Cambodia then became one of the main headquarters carefully placed by China using BRI framework cooperation as a crucial driven function. 2. The factors that led to Cambodia cooperation with China under the BRI framework consisted of 1) internal factor, the Cambodian government under the leadership of Hun Sen intended to use project under BRI framework to generate economic prosperity which would advocate their political stability 2) external factor, Cambodia needed China protections and supports to prevail in the Southeast Asia region. Therefore, the relationship between the two nations was win-win. 3. The inclined impacts of Cambodia – China cooperation under the BRI framework on Southeast Asia security were 1) the wide-spreading influences of China into Southeast Asia 2) the attempt of powerful nations to maintain the balance of powers in Southeast Asia 3) the relationship and security of Southeast Asia nations.

Keywords: BRI, New Silk Road, Cambodia, Southeast Asia Security

บทนำ

The Belt and Road (BRI) ชื่อเดิม คือ One Belt One Road (OBOR) ใช้ชื่อในภาษาไทยว่า “หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง” หรือชื่อในภาษาจีนเรียกว่า “一带一路 (yidai yilu)” นับเป็นหนึ่งในนโยบายต่างประเทศที่สำคัญที่สุดของจีนที่ใช้ในการขับเคลื่อนในการสร้างความสัมพันธ์กับนานาประเทศ การเปิดตัว BRI เมื่อ ค.ศ. 2013 ได้สร้างความสนใจให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งแผนการของ BRI มีความครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 3 ทวีป ได้แก่ ทวีปเอเชีย ยุโรปและแอฟริกา โดย BRI ได้สร้างผลกระทบและสร้างการเปลี่ยนแปลงต่อเวทีระหว่างประเทศในหลายมิติ ประธานาธิบดีสีจิ้นผิงได้ประกาศว่า เป้าหมายของ BRI คือ การสร้างสันติภาพและผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศต่าง ๆ ที่ร่วมมือกันในโครงการภายใต้กรอบความร่วมมือของ BRI โดยใช้เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน แต่จากข้อมูลที่ปรากฏตลอดระยะเวลา 7 ปี ของ BRI แสดงให้เห็นชัดว่า เป้าหมายที่แท้จริงของ BRI คือ เป้าหมายทางการเมืองและความมั่นคง อันได้แก่ การขยายอิทธิพลของจีนออกไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เพื่อให้จีนมีบทบาทนำในเวทีโลก ผ่านโครงการต่าง ๆ ภายใต้กรอบของ BRI ที่แอบแฝงไปด้วยเงื่อนไขและข้อตกลงที่สร้างความได้เปรียบให้แก่จีน ด้วยความใกล้ชิดด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ทำให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหนึ่งในพื้นที่เป้าหมายของ BRI ซึ่งประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างแสดงท่าทีต่อ BRI ที่แตกต่างกัน อาทิ เมียนมา และเวียดนามแสดงท่าทีคัดค้านและต่อต้าน ส่วนสิงคโปร์ ไทย ลาวและกัมพูชาต่างแสดงท่าทีให้การสนับสนุน โดยประเทศที่แสดงออกถึงการตอบรับและสนับสนุน BRI ของจีนมากที่สุดประเทศหนึ่งคือ กัมพูชา ส่งผลให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัมพูชาและจีนมากมายหลายโครงการภายใต้กรอบของ BRI รวมทั้งท่าทีของผู้นำกัมพูชา

ที่แสดงออกในการสนับสนุนจีนอย่างชัดเจน ถึงแม้บางครั้งอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ที่ต้องการศึกษาว่า จีนมีเป้าหมายด้านความมั่นคงในความร่วมมือใต้โครงการ BRI ในกัมพูชาอย่างไร กัมพูชาสำคัญอย่างไรต่อเป้าหมายของ BRI อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้กัมพูชาเข้าไปมีความสัมพันธ์กับจีนในกรอบ BRI รวมทั้งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความมั่นคงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร ด้วยเหตุนี้ การวิจัยครั้งนี้เรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI และผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” จึงใช้กรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดความเชื่อมโยงด้านความมั่นคง (Security Complex)

แนวคิดความเชื่อมโยงด้านความมั่นคง หมายถึง ความมั่นคงของประเทศหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับประเทศต่าง ๆ ด้วยปัจจัยหลายด้านไม่ว่าจะเป็นภูมิศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ ฯลฯ ความเชื่อมโยงของความมั่นคงเป็นผลผลิตของโครงสร้างระหว่างประเทศในสภาวะอนาธิปไตย และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานของผู้กำหนดนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ อันเนื่องมาจากการกระจายอำนาจในระบบ ซึ่งเกือบทุกประเทศจะสามารถนำเชื่อมโยงมุมมองด้านความมั่นคงไปใช้ประโยชน์ในการจัดระเบียบรูปแบบความสัมพันธ์กับรัฐต่าง ๆ ต่อไป ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดนี้เพื่อวิเคราะห์และอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI โดยต้องการชี้ให้เห็นว่า BRI ของจีนมีเป้าหมายด้านความมั่นคงอย่างไร กัมพูชาสำคัญอย่างไรต่อ BRI ปัจจัยใดทำให้กัมพูชาเข้าไปมีความสัมพันธ์กับ BRI ของจีน และความสัมพันธ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้อย่างไร [1]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเป้าหมายของจีนด้านความมั่นคงต่อความสัมพันธ์และความสำคัญของกัมพูชาภายใต้กรอบ BRI
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสำคัญที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนในโครงการภายใต้กรอบ BRI
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มของผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI ต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบการวิจัยและเครื่องมือ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การออกแบบการวิจัย งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งใช้การสืบค้นข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลที่เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน สำหรับข้อมูลอีกส่วนหนึ่งมาการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลและมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนักวิชาการและข้าราชการที่มีความเชี่ยวชาญในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเชื่อมโยงกับหัวข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้จากทั้งสองแหล่งมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดการวิจัยและเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แบบบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เป็นแบบฟอร์มที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสาร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์และสรุปสำหรับเขียนในการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากแบบวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ และนำมาปรับให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้

2.2 แบบสัมภาษณ์ ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครง โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยใช้กรอบแนวคิดการวิจัย คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัยและขอบเขตการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI และผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ครั้งนี้สามารถแบ่งการนำเสนอออกเป็น 3 ประเด็นได้ดังนี้

1. เป้าหมายของจีนด้านความมั่นคงต่อความสัมพันธ์และความสำคัญของกัมพูชาภายใต้กรอบ

BRI

BRI เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการผลักดันผลประโยชน์ของจีนให้ขยายขอบเขตกว้างออกไป โดยเน้นผลประโยชน์ของจีนกับประเทศต่าง ๆ และสิ่งที่ตามมา คือ การสนับสนุนกองกำลังทหารของจีน” [2] ถึงแม้ว่ากระทรวงการป้องกันประเทศของจีนได้ปฏิเสธว่า “BRI ไม่มีเป้าหมายด้านการทหารหรือกลยุทธ์ทางภูมิศาสตร์ใด ๆ” แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจริงตลอด 6 ปี รัฐบาลจีนได้ให้ความสำคัญกับ BRI ในการเร่งขยายกิจกรรมทางภูมิศาสตร์ระหว่างประเทศ โดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงความต้องการในการสร้างการป้องกันระดับประเทศและการทหารได้ [3] ซึ่งสำหรับจีนมองว่า ฐานทัพเรือของจีนในต่างประเทศคือ “สิ่งอำนวยความสะดวกและเพิ่มขีดความสามารถด้านโลจิสติกส์ ที่เรียกว่า “ฐานสนับสนุน” (Support Base)” ที่มีความจำเป็นต่อการปกป้องผลประโยชน์ของจีนในต่างประเทศ [4] จากแผนภาพแสดงเส้นทาง BRI ของจีน (ดังภาพที่ 2) พบว่า BRI จะสร้างภาวะผูกพันที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งอาจนำไปสู่ข้ออ้างที่จีนจะเพิ่มกำลังทหารในต่างประเทศ และการขยายขอบเขตการดำเนินการของจีนผ่านการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานของ BRI เพื่อรองรับการขยายตัวทางทหารแบบดั้งเดิมที่แฝงอยู่ใน BRI [5] นอกจากนี้การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการสนับสนุนศักยภาพของจีน อาทิ การลงทุนในท่าเรือที่ตั้งอยู่ในตำแหน่งเชิงกลยุทธ์ จะช่วยให้จีนกระจายอุปทานด้านพลังงานในต่างประเทศและปกป้องการสื่อสารทางทะเล (Sea lines of communication) ทำให้เข้าถึงความปลอดภัยและช่วยปรับปรุงตำแหน่งทางภูมิศาสตร์โดยรวม [6]

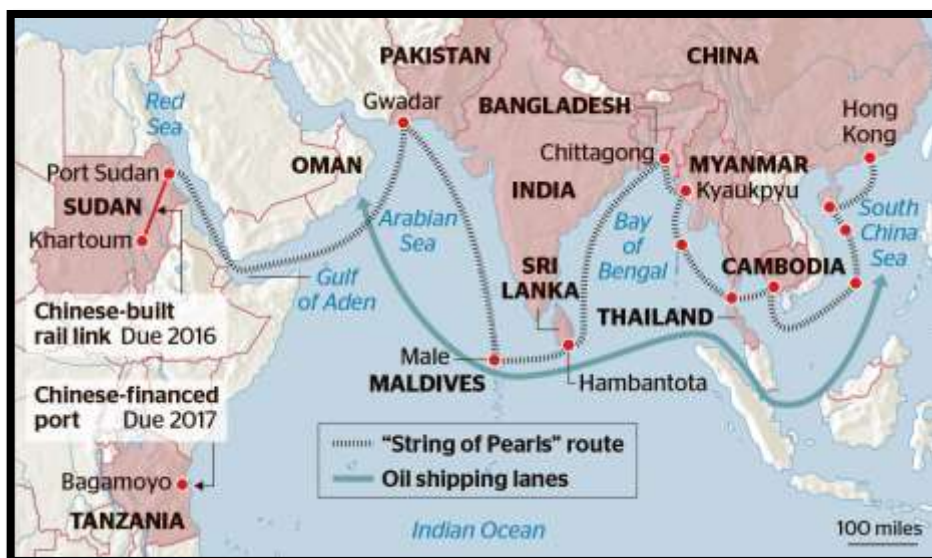

ภาพที่ 2 แผนแสดงภาพเส้นทาง BRI ของจีน

ที่มา: lasexpress. [7]

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับคำกล่าวของ Mathieu Duchâtel ที่ว่า “BRI เพิ่มขีดความสามารถในการพัฒนากองทัพให้มีความคล่องตัวในการปรับตัวในสภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้นและพื้นที่ที่มีความห่างไกลจากชายฝั่งของจีน นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับการปรับปรุงและการผลิตขีดความสามารถทางทะเลครั้งใหม่ภายใต้กรอบของ BRI และการทำงานเชิงกลยุทธ์กับสายการบิน เพื่อเสริมความแข็งแกร่งให้กับหน่วยปฏิบัติการพิเศษและเพิ่มขีดความสามารถด้านความปลอดภัยบริเวณชายแดน รวมทั้งภารกิจเร่งด่วนในการสำรวจเส้นทางทางบกซึ่งจะสามารถรักษาระดับการเดินเรือในต่างประเทศให้รวดเร็วได้” [8] สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของ พล.ร.ต.สุวิน แจ้งยอดสุข ที่กล่าวว่า “การสร้างเส้นทาง BRI จะทำให้จีนมีความชอบธรรมมากขึ้นที่จะส่งกำลังไปประจำอยู่ในฐานทัพของประเทศที่ตกลงกันไว้ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งในเอเชีย และยุโรป ถ้าจีนมีข้อพิพาทกับประเทศใด ก็อาจจะใช้ฐานทัพนอกประเทศเป็นฐานในการโจมตีผลประโยชน์ของชาติฝ่ายตรงข้ามในพื้นที่ต่าง ๆ ใกล้เคียงได้” [9] และ รศ.ธวัช ฐิตองคำ ได้กล่าวว่า “โครงการ BRI ในยามปกติใช้ประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ แต่ในยามวิกฤตจะกลายเป็นฐานที่มั่นทางยุทธศาสตร์ของจีน” [10]

โดยเส้นทางที่วางไว้ในสายไหมทางทะเลในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ของ BRI มีความสอดคล้องกับเส้นทางเดินเรือของยุทธศาสตร์ “สร้อยไข่มุก” (String of Pearls) ของจีน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ขยายอำนาจทางการค้า ความมั่นคงและการทหารของจีน ด้วยการสร้างท่าเรือไว้ตามจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จีนกำหนดไว้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านพลังงาน ความมั่นคงทางภูมิศาสตร์ของเส้นทางเดินเรือ และรักษาความปลอดภัยของจีนในต่างประเทศ [11] (ดังแผนภาพที่ 3) ดังนั้นจีนจึงมองหากำหนดฐานทัพเรือที่อยู่ใกล้ช่องแคบมะละกา เพื่อให้กองเรือลาดตระเวนจากกองทัพเรือจีนสามารถเข้าไปปฏิบัติการในเวลาฉุกเฉินได้ทันท่วงที ซึ่งจีนมองไปยังฐานทัพเรือริเย็มและท่าเรือสิหนิวลิในจังหวัดพระสีหนุของกัมพูชาเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เพราะตั้งอยู่ไม่ไกลจากช่องแคบมะละกา ทั้งนี้จีนให้เงินทุนเพื่อปรับปรุงท่าเทียบเรือทั้งสองแห่ง รวมทั้งปรับปรุงฐานทัพอากาศของกัมพูชาไว้ใช้สำหรับเป็นจุดเติมเชื้อเพลิงให้กับเครื่องบินรบของจีนที่มีนาลาดตระเวนเหนือทะเลบริเวณนี้ ดังนั้นฐานทัพเหล่านี้ไม่เป็นเพียงการปกป้องผลประโยชน์ของจีนเท่านั้น หากจะกลายเป็นจุดผลักดันให้จีนเข้ามาแทรกตัวอยู่ทั้งภายในอาเซียนและแทรกกระหว่างอาเซียนกับสหรัฐอเมริกา [12]

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงเส้นทางของยุทธศาสตร์ “สร้อยไข่มุก”

ที่มา: Juan. [13]

สอดคล้องกับความคิดเห็นของ พล.ร.ต.สุวิน แจ้งยอดสุข ที่ว่า “การที่กัมพูชามีความสัมพันธ์อันดีมากกับจีนและเปิดกว้างให้จีน ประกอบกับการที่เป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติมาก และมีความต้องการการพัฒนาอีกมาก ก็เป็นส่วนสำคัญมากที่จีนให้ความสำคัญกับกัมพูชา โดยจุดสำคัญทางด้านความมั่นคง คือ การซื้อใจกัมพูชาและให้กัมพูชาเป็นตัวแทนและเป็นกระบอกเสียงให้จีนในกลุ่มอาเซียน และในระดับนานาชาติ โดยหลายโครงการที่เชื่อมโยงกับ BRI กับกัมพูชาทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ ท่าเรือน้ำลึก และสนามบิน ซึ่งลงทุนโดยบริษัทของจีน ดังนั้นในด้านภูมิศาสตร์กัมพูชาถึงแม้จะไม่ใช่ว่าประเทศที่ดีที่สุดที่จะเป็นจุดยุทธศาสตร์ของจีน แต่ก็นับว่าใกล้เคียง ซึ่งการที่จีนได้กัมพูชาเป็นพันธมิตรแนบแน่นอาจหมายถึงการที่จีนจะสามารถขอใช้ Facilities ของกัมพูชาในการดำเนินการทางด้านความมั่นคง โดยเฉพาะการทหารได้ในอนาคต” [9]

ดังนั้นเป้าหมายด้านความมั่นคงของจีนคือ การปกป้องผลประโยชน์ของตนในต่างประเทศและการขยายอิทธิพลสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยปัจจัยทางภูมิศาสตร์และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดและความสอดคล้องกับแผนที่จีนวางไว้ใน BRI ทำให้กัมพูชาจะกลายเป็นฐานที่มั่นสำคัญของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ผ่านโครงการความร่วมมือต่าง ๆ ภายใต้กรอบ BRI

2. ปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือ BRI

กัมพูชาถือเป็นหนึ่งในตัวแสดงสำคัญของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือ BRI ของจีน แบ่งเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1) ปัจจัยภายใน นับตั้งแต่ ค.ศ. 1998 เป็นต้นมา สมเด็จพระราชาธิบดีเดโชฮุน เซน (ต่อไปจะเรียกว่า “นายฮุน เซน”) ได้ผูกขาดอำนาจในกัมพูชา ทำให้สามารถกำหนดนโยบายที่มีความต่อเนื่องในทุกด้าน รวมทั้งการดำเนินนโยบายทางการทูตต่อจีน โดยนายฮุน เซน ได้เอาเศรษฐกิจมาเป็นปัจจัยนำในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีน เพื่อหวังความช่วยเหลือด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงจากจีนแบบไม่มีเงื่อนไข อีกทั้งยังอาศัยจีนในการสร้างอำนาจของตนเองขึ้นมาด้วยการการแสดงผลงานด้านเศรษฐกิจ การค้าการลงทุนและการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานซึ่งส่วนใหญ่มาจากการลงทุนของจีน นอกจากนี้ในทางการเมืองจีนได้แสดงออกอย่างชัดเจนว่าให้การสนับสนุนนายฮุน เซน และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกิจการภายในของกัมพูชาเหมือน

ชาติตะวันตก [14-15] ซึ่งสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของธโรธร ตู๋ทองคำ ที่ว่า “นายฮุน เซน ต้องการฐานสร้างอำนาจทางการเมืองให้มั่นคง ด้วยการดำเนินนโยบายที่เป็นประโยชน์กับฐานอำนาจของตนจึงจำเป็นต้องการรักษาอำนาจไว้ สอดรับกับความต้องการขยายอิทธิพลของจีนพอดี” [10] และ พล.ร.ต. สุวิน แจ่มยอดสุข ที่กล่าวว่า “ปัจจัยทางความขัดแย้งด้านการเมืองภายในและเศรษฐกิจของกัมพูชาเอง น่าจะเป็นหลักที่ทำให้กัมพูชาต้องหันเข้าหาจีนและเข้าร่วมกับ BRI อย่างแข็งขัน” [9] และทรงฤทธิ์ โพนเงิน กล่าวว่า “BRI จะนำมาซึ่งความเจริญทางเศรษฐกิจในกัมพูชา” [16]

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยภายในที่ผลักดันให้กัมพูชาจับร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือของ BRI ประกอบด้วยปัจจัยภายใน 1) ความต้องการความช่วยเหลือจากจีนในการพัฒนาประเทศและสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความต้องการให้จีนสนับสนุนฐานอำนาจทางการเมืองของนายฮุน เซน โดยใช้ความช่วยเหลือต่าง ๆ จากจีน เพื่อเป็นผลงานและสร้างความชอบธรรมในเวทีการเมืองภายในประเทศ

2) ปัจจัยภายนอก นายฮุน เซน เอง พิจารณาแล้วว่า จีนเป็นประเทศมหาอำนาจในเอเชียและกำลังจะก้าวขึ้นเป็นมหาอำนาจอันดับ 1 ของโลก อีกทั้งจีนต้องการขยายอิทธิพลเข้ามาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับจีนไว้ย่อมส่งผลดีต่อกัมพูชา จะทำให้ได้รับความมั่นใจต่อเสถียรภาพภายในประเทศและในอนุภูมิภาค รวมทั้งจะได้รับความยำเกรงจากประเทศต่าง ๆ ทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาค ในขณะที่ฝ่ายจีนต้องการให้ประเทศเล็ก ๆ มาอยู่ภายใต้อิทธิพลและเป็นฝ่ายสนับสนุนตนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ จึงเกิดความร่วมมือช่วยเหลือจากจีนซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจกับประเทศเล็ก ๆ อย่างกัมพูชา [17] ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ธโรธร ตู๋ทองคำ ที่ว่า “นายฮุน เซนต้องการประเทศที่จะสามารถถ่วงดุลกับชาติตะวันตกได้ และต้องการมีบทบาทที่สำคัญในเวทีภูมิภาค จึงดึงจีนเข้ามาตรงนี้ซึ่งเป็นทางรอดของประเทศเล็กที่จะทำให้ตนเองดูเข้มแข็งมากขึ้นและมีความเป็นอิสระในการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ดังนั้นการดึงจีนเข้ามาตรงนี้เพื่อช่วยกัมพูชาในการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจและการทหาร ซึ่งสอดคล้องกับจีนพอดีจีนกำลังแสวงหาผลประโยชน์จากการขยายอำนาจลงมาทางใต้” [10]

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยภายนอกที่ผลักดันให้กัมพูชาจับร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือของ BRI คือ 1) กัมพูชาต้องการได้รับความมั่นใจต่อเสถียรภาพภายในประเทศและในอนุภูมิภาค 2) กัมพูชาต้องการมีบทบาทที่สำคัญในเวทีในภูมิภาค และให้ในประเทศต่าง ๆ ให้ความยำเกรงไม่กล้ารุกราน สำหรับจีนต้องการให้กัมพูชามาอยู่ภายใต้อิทธิพลและเป็นฝ่ายสนับสนุนตนในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

3. ผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชาจับร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบ BRI ต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งผลกระทบของความสัมพันธ์ของสองประเทศได้เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) การขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การพัฒนาและขยายกองทัพเรือของจีนให้มีความทันสมัยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ร่วมกับ BRI และกลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยทางทะเล ทำให้กองทัพเรือกลายเป็นศูนย์รวมทางยุทธศาสตร์ของจีน [18] การขยายตัวของกองทัพเรือไม่เพียงจะช่วยให้จีนเปลี่ยนดุลแห่งอำนาจในระดับภูมิภาคเท่านั้น แต่ยังมีความเป็นไปได้สูงที่จะช่วยให้จีนมีอิทธิพลแบบดั้งเดิม ซึ่งส่วนใหญ่ผ่านการควบคุมเชิงกลยุทธ์ในจุดสำคัญตามแนวของยุทธศาสตร์ “สร้อยไข่มุก” และโอกาสในการใช้กองกำลังงานต่อสู้อย่างเปิดเผย [19] การปฏิบัติการทางทหารจากฐานทัพเรือและสนามบินในกัมพูชาจะช่วยเพิ่มความเร็วของจีนให้ความสามารถบังคับใช้การเรียกร้องดินแดนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทะเลจีนใต้ เพื่อขยายอิทธิพลเหนือช่องแคบมะละกาที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ และคุกคามพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกทั้งโครงการภายใต้กรอบ BRI จะเพิ่มพื้นที่ของจีนในกัมพูชาและขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ [20-21] ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็น

ของธโรธร ตู่ทองคำ ที่กล่าวว่า “กัมพูชาจะกลายเป็นฐานประกอบทั้งข้างบนและด้านล่างของเงินที่จะดูแลพื้นที่ครอบคลุมบริเวณที่พิพาทในพื้นที่ทะเลจีนใต้ เพราะฉะนั้นเงินใต้กัมพูชามาเป็นพันธมิตรก็เท่ากับว่า สามารถสร้างปฏิบัติการทางทหารได้ และในอนาคตอาจจะมีการลงนามในสนธิสัญญาทางการทหารต่าง ๆ ถึงแม้ว่าทางกัมพูชาจะออกมาปฏิเสธตลอดว่าไม่มี จากโครงการภายใต้กรอบ BRI ที่เห็นว่าเป็นการลงทุนด้านเศรษฐกิจ ซึ่งจะมีผลด้านความมั่นคงแน่นอน เนื่องจากสิ่งต่างในโครงการต่าง ๆ ภายใต้กรอบ BRI ล้วนเป็นการสร้างที่เกินขนาดอยู่แล้ว ดังนั้นเงินคงมีวัตถุประสงค์อะไรที่จะรองรับในอนาคต ถ้าหากเกิดความขัดแย้งอะไรขึ้นเงินก็จะสามารถปรับพื้นที่ปฏิบัติการเหล่านี้ได้” [10]

ดังนั้นความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI จะทำให้เงินมีฐานปฏิบัติการในกัมพูชา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อจีนในการขยายอิทธิพลและการดูแลผลประโยชน์ของตนภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยฐานปฏิบัติการในกัมพูชาจะมีส่วนสำคัญให้เงินสามารถปฏิบัติการทางทหารและความมั่นคงได้สะดวก เนื่องจากมีพื้นฐานทัพเรือ และสนามบิน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รองรับพร้อม

2) ดุลอำนาจของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

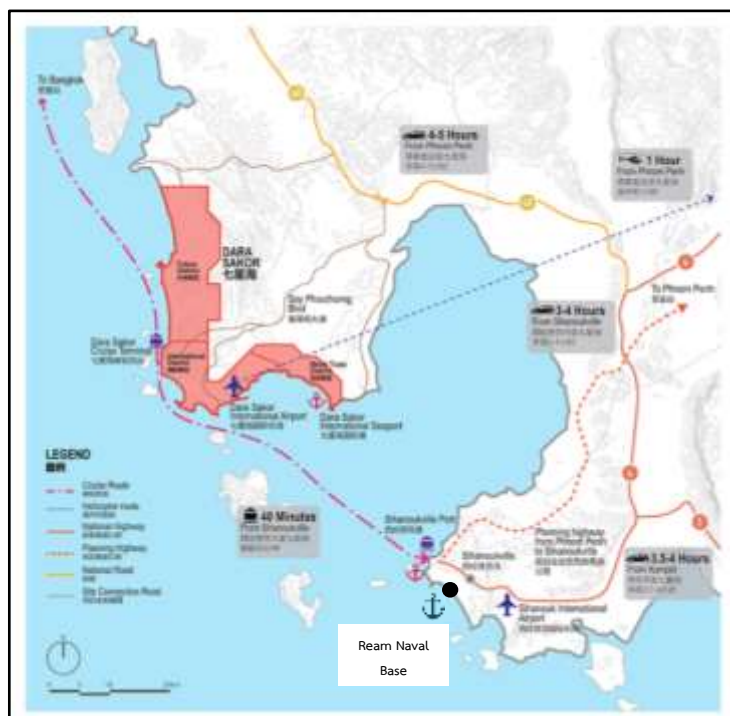
หนึ่งในวัตถุประสงค์ที่กัมพูชาเข้าไปมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีน เพื่อจัดการกับการคุกคามและแรงกดดันจากสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปที่เกี่ยวข้องกับการค้า สิทธิมนุษยชนและการแทรกแซงกิจการภายใน ซึ่งชาติมหาอำนาจที่มีอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่างมองว่า ความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนในโครงการที่เกี่ยวข้องกับ BRI นั้น จะเป็นตัวเร่งปฏิบัติการที่ทำให้มหาอำนาจต้องกลับเข้ามาให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้มากขึ้น และจะทำให้ความสมดุลด้านความสัมพันธ์ระหว่างอาเซียนกับมหาอำนาจภายนอกภูมิภาคกับความสัมพันธ์กับจีนและสหรัฐอเมริกากำลังพังทลายลง [22] เนื่องจากความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างกัมพูชากับจีน และความร่วมมือภายใต้กรอบ BRI ซึ่งแฝงด้วยเป้าหมายด้านความมั่นคงนั้น เปรียบเสมือนเป็นการเชื้อเชิญให้จีนเข้ามาบักหลักและขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างชัดเจน ที่สำคัญความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับจีนจะทำให้หุ่น เช่น มีกองทัพที่เข้มแข็งมากขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งการปรากฏตัวของกองทัพเรือจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะเป็นเกมเปลี่ยนกลยุทธ์ ซึ่งอาจทำให้จีนได้เปรียบในการแข่งขันที่กำลังทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพื่อทำให้เกิดการเผชิญหน้าในการแย่งชิงอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในทะเลจีนใต้ รวมทั้งข้อตกลงดังกล่าวจะทำให้เกิดผลกระทบในภูมิภาคเป็นวงกว้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการทหาร ในระยะยาวจะเพิ่มการแข่งขันของมหาอำนาจในภูมิภาค และเป็นอันตรายต่อความสมดุลเชิงกลยุทธ์ที่มีผลบังคับใช้นับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สอง [22-23] ดังนั้นความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI จะเป็นการท้าทายอิทธิพลของมหาอำนาจเก่าอย่างสหรัฐอเมริกา จนนำไปสู่ความขัดแย้งของประเทศมหาอำนาจ และการเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจของภูมิภาคในอนาคต

3) ความสัมพันธ์และความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากโครงการสำคัญซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือ BRI (ดังภาพที่ 4) อันประกอบด้วย (1) ฐานทัพเรือเรียม (Ream Naval Base) (2) ท่าเรือน้ำลึกสีหนุวิลล์ สนามบินนานาชาติ และเขตเศรษฐกิจพิเศษสีหนุวิลล์ (Sihanoukville Port Special Economic Zone) (3) โครงการดาราสมุทร (Dara Sakor) หรือเขตเศรษฐกิจพิเศษเกาะกง สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามของกัมพูชาในการปรับเปลี่ยนความสมดุลเชิงกลยุทธ์ ซึ่งมีความกังวลว่าจะนำไปสู่การเชื้อเชิญกองทัพต่างชาติเข้ามาในกัมพูชา จนในที่สุดจะส่งผลให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความขัดแย้ง และจะทำให้ความสัมพันธ์ภายในอาเซียนตึงเครียดมากขึ้น รวมทั้งจะคุกคามความสัมพันธ์และความเป็นเอกภาพของอาเซียนซึ่งจะมีผลต่อสันติภาพและความมั่นคงในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ [22-23]

ข้อความข้างต้นสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของธโรธร ตู๋ทองคำ ที่ว่า “การกระทำของกัมพูชาจะเป็นการคุกคามอย่างชัดเจน เพราะท้ายที่สุดก็จะเกิดประเด็นปัญหาขึ้น ในแง่ของการที่จีนรุกรานเข้ามาโดยที่พัวานในกัมพูชา จะทำให้หลาย ๆ ประเทศในภูมิภาคไม่สบายใจ เท่ากับเป็นการบั่นทอนเสถียรภาพของอาเซียนด้วยจะสร้างความไม่ไว้วางใจกัน เนื่องจากว่าอาเซียนมีสนธิสัญญาอันหนึ่งที่จะไม่ให้ต่างชาติเข้ามาตั้งฐานทัพในภูมิภาค” [10] พล.ร.ต. สุวิน แจ่มยอดสุข มองว่า “ตัวโครงการ BRI มีผลต่อความมั่นคงของกัมพูชาไม่มากนัก เพราะเป็นโครงการที่เน้นทางเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่ประเด็นแฝงคือ โครงการเหล่านี้ที่ส่วนใหญ่ลงทุนและให้ความช่วยเหลือโดยจีน ทำให้จีนมีความสัมพันธ์ที่แนบชิดกับกัมพูชามาก อาจที่จะดึงกัมพูชาให้คล้อยตามจีน และสนับสนุนจีนในเวทีนานาชาติหรือกรณีที่มีความสัมพันธ์ที่มาก กัมพูชาอาจยอมเป็นฐานทัพ ท่าเรือ หรือฐานบินให้จีน เป็นคลังอาวุธส่วนหน้าให้จีน ซึ่งหากเป็นจริงก็จะทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจกันในกลุ่มประเทศอาเซียนรวมทั้งอาจจะทำให้ความสัมพันธ์ภายในอาเซียนอ่อนแอลง” [9] และอาจารย์ทรงฤทธิ์ โพนเงิน กล่าวว่า “ผลประโยชน์ของจีนขัดแย้งกับประเทศสมาชิกของอาเซียน เช่น กรณีทะเลจีนใต้ ย่อมส่งผลกระทบต่อความเป็นเอกภาพภายในอาเซียนโดยตรง” [16] ดังนั้นความสัมพันธ์ภายใต้กรอบ BRI ของกัมพูชากับจีนอาจนำมาซึ่งความหวางระแวงและความไม่เป็นเอกภาพของประเทศสมาชิกอาเซียน จนน่าทำให้เกิดผลกระทบด้านความมั่นคงและสันติภาพของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ภาพที่ 4 โครงการความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือ BRI
ที่มา: MCC Singapore. [24]

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำเสนอข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. เป้าหมายของจีนด้านความมั่นคงต่อความสัมพันธ์และความสำคัญของกัมพูชาภายใต้กรอบ BRI คือ การปกป้องผลประโยชน์ของจีนในต่างประเทศและการขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง

เฉียงใต้ โดยกัมพูชาเป็นหนึ่งในฐานที่มั่นสำคัญที่จีนวางไว้ ซึ่งใช้ความร่วมมือผ่านโครงการภายใต้กรอบของ BRI เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

2. ปัจจัยที่ทำให้กัมพูชาร่วมมือกับจีนในโครงการภายใต้กรอบของ BRI ประกอบด้วย

1) ปัจจัยภายใน: รัฐบาลกัมพูชาภายใต้การนำของนายฮุน เซน ต้องการใช้ความร่วมมือกับจีนโครงการภายใต้กรอบ BRI ในการพัฒนาประเทศและสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นฐานสนับสนุนความมั่นคงทางการเมืองให้กับตน

2) ปัจจัยภายนอก: กัมพูชาต้องการให้จีนปกป้องและส่งเสริมบทบาทของกัมพูชาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้โดดเด่นมากขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นแบบสมประโยชน์

3. แนวโน้มของผลกระทบจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI ต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประกอบด้วย

1) การขยายอิทธิพลของจีนสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: โครงการภายใต้กรอบของ BRI ในกัมพูชาจะทำให้จีนมีฐานที่มั่นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อขยายอิทธิพลของจีนในการดูแลและปกป้องผลประโยชน์ของตนให้ได้สะดวกมากขึ้น ได้แก่ การควบคุมเส้นทางการเดินเรือ การค้าการลงทุน ปัญหาทะเลจีนใต้ การถ่วงดุลอำนาจชาติมหาอำนาจต่าง ๆ และการปฏิบัติการทางการทหารในอนาคต เป็นต้น

2) ดุลอำนาจของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความร่วมมือระหว่างกัมพูชา กับจีนภายใต้กรอบ BRI ซึ่งมีเป้าหมายแผ่ด้านความมั่นคงนั้นจะมีผลต่อดุลอำนาจในภูมิภาคนี้แน่นอน และจะทำให้ชาติมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกากลับมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคนี้มากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การแข่งขันของประเทศมหาอำนาจและอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจของภูมิภาคนี้ในอนาคต

3) ความสัมพันธ์และความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้: ความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI เป็นเสมือนการเชื้อเชิญกองทัพต่างชาติเข้ามาสู่ภูมิภาคนี้ ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจ ความขัดแย้งและการขาดความเป็นเอกภาพระหว่างประเทศสมาชิกของอาเซียน รวมทั้งมีผลกระทบต่อความมั่นคงและสันติภาพภายในภูมิภาคนี้ในอนาคต

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI และผลกระทบต่อความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” สามารถอภิปรายผลได้ว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดความเชื่อมโยงด้านความมั่นคง กล่าวคือ จากการที่จีนมีนโยบายที่จะขยายอิทธิพลและปกป้องผลประโยชน์ของตนในต่างประเทศ โดยใช้ BRI เป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญซึ่งแผ่ไว้ด้วยนัยยะด้านความมั่นคง ในขณะที่เดียวกันกัมพูชา ก็มองเห็นประโยชน์จากการมีความสัมพันธ์และร่วมมือกับจีนภายใต้กรอบของ BRI จึงนำไปสู่การเข้าไปมีความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศในรูปแบบสมประโยชน์ ซึ่งเชื่อมโยงให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในหลายมิติ สอดคล้องกับบทความของ Heng Pheakdey ที่ว่า “จีนจึงต้องวางแผน ยุทธศาสตร์แห่งชาติทางทะเลเสียใหม่ เพื่อปกป้องเส้นทางการค้าและการขนส่งทางทะเล โดยมองหาที่ตั้งฐานทัพเรือที่อยู่ใกล้ช่องแคบมะละกา เพื่อให้กองเรือลาดตระเวนจากกองทัพเรือจีนสามารถเข้าไปปฏิบัติการในเวลานฉุกเฉินได้ทันที ซึ่งจีนมองไปยังฐานทัพเรือริเยมและท่าเรือสีหนุวิลล์ในจังหวัดพระสีหนุของกัมพูชา ดังนั้น กัมพูชาจึงกลายเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญของจีนในความพยายามปกป้องผลประโยชน์และขยายอิทธิพลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อหวังเข้ามาคานดุลอำนาจกับสหรัฐอเมริกา ส่วนกัมพูชาต้องการพัฒนา กองทัพเรือของตนให้ก้าวหน้าและทันสมัย” [12] สอดคล้องกับบทความของ Lindsay Hughes ที่กล่าวว่า “ฐานทัพทางทหารในกัมพูชาจะให้ประโยชน์แก่จีนเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเป็นการเพิ่มพื้นที่ครอบคลุมของจีนในกัมพูชา และขยายอิทธิพลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังช่วยให้จีนสามารถตรวจสอบและควบคุมการเดินทางจาก ช่องแคบมะละกาลงสู่ทะเลจีนใต้ได้ โดยไม่ต้องพึ่งพาเรือมากเกินไปที่เกาะไหหลำ อีกทั้งยังทำให้จีนสามารถเฝ้าดู

การฝึกทางทหารของสหรัฐอเมริกาที่กำลังขยายตัวภูมิภาคนี้ [21] และสอดคล้องกับบทความของ Jeremy Page, Gordon Lubold and Rob Taylor ที่กล่าวว่า “การปฏิบัติการทางทหารจากฐานทัพเรือและสนามบินในกัมพูชา จะช่วยเพิ่มความรวดเร็วของจีนให้สามารถบังคับใช้การเรียกร้องดินแดนและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจในทะเลจีนใต้ เพื่อคุกคามพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และขยายอิทธิพลในช่องแคบมะละกา ซึ่งมีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ [22] ซึ่งการสร้างฐานปฏิบัติการทางทหารและความมั่นคงของจีนในกัมพูชา เหล่า ผ่านความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ ภายใต้กรอบของ BRI โดยใช้เศรษฐกิจเป็นกลไกในการขับเคลื่อนหลัก เพื่อหลีกเลี่ยงการคัดค้านและการต่อต้านจากประเทศต่าง ๆ แต่การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในโครงการ ล้วนมีศักยภาพเกิดความตึงเครียดในเชิงพาณิชย์และพลเรือน ซึ่งเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงนัยยะสำคัญด้านความมั่นคงที่แฝงอยู่ นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างสองประเทศยังช่วยเพิ่มความเข้มแข็งด้านความมั่นคงและการทหารให้ กัมพูชา เป็นความสัมพันธ์รูปแบบสมประโยชน์ที่จะมาซึ่งผลกระทบด้านความมั่นคงต่อภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างแน่นอน

ดังนั้นจากความสัมพันธ์ระหว่างกัมพูชากับจีนในโครงการต่าง ๆ ภายใต้ BRI ผู้วิจัยมีข้อสังเกตที่มี แนวโน้มปรากฏชัดเจนนับเรื่อง ๆ ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์และมีความเชื่อมโยงกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. จากปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ที่เพิ่มมากขึ้น อาจจะทำให้ฐานที่มั่นในกัมพูชาอาจกลายเป็นฐานปฏิบัติการทางทหารที่สำคัญของจีนในอนาคต และจะดึงภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ให้กลายเป็นสมรภูมิรบ ในความขัดแย้งดังกล่าว

2. การขยายอิทธิพลและการรักษาผลประโยชน์ของจีนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะ ในกัมพูชาที่มีความร่วมมือในโครงการขนาดใหญ่ผ่าน BRI ซึ่งมีเป้าหมายแฝงด้านความมั่นคง ได้กลายเป็นหนึ่งใน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้อินเดียร่วมมือกับอินโดนีเซียในการพัฒนาท่าเรือลึกชาบังบนเกาะสุมาตรา รวมทั้งความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐอเมริกา เพื่อการปฏิบัติการด้านความมั่นคงในการปกป้องผลประโยชน์และรักษาสมดุล อำนาจในภูมิภาค ซึ่งอาจเป็นการใช้วิธีทางการทูตที่เรียกว่า “ศัตรูของศัตรูคือมิตร”

3. สหรัฐอเมริกาคลับมาให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกครั้ง ดังจะเห็นได้จากการ เดินทางมาเยือนประเทศพันธมิตรในอาเซียนของผู้บัญชาการทหารบกสหรัฐอเมริกาในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา รวมทั้งการซ้อมรบร่วมกันและการส่งเรือบรรทุกเครื่องบินเข้ามาในทะเลจีนใต้

4. จากแผนเส้นทางของ BRI และยุทธศาสตร์ “สร้อยไข่มุก” ไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมายของการสร้างฐาน ที่มั่นของจีน ซึ่งสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวภายในประเทศไทยที่มีกลุ่มคนบางกลุ่มพยายามเร่งผลักดันการชุด คลองไทยทั้งระดับสังคมและระดับนโยบาย ซึ่งอาจจะมีผลเชื่อมโยงด้านความมั่นคงของไทยในอนาคตจนอาจ นำไปสู่ “การทูตกับตักหนี่” ดังที่เกิดขึ้นแล้วในหลายประเทศ และการขยายอิทธิพลของจีนที่มากขึ้นในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะด้านนโยบายและการปฏิบัติ มีดังนี้

- 1) โครงการความร่วมมือระหว่างกัมพูชากับจีนภายใต้กรอบ BRI หากอนาคตกลายเป็นฐานปฏิบัติการ ทางความมั่นคงและทางทหารของจีนจริง จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านความมั่นคงของไทยควรติดตามข้อมูลเหล่านี้อย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะสามารถ ป้องกันและแก้ไขปัญหาที่จะตามมาได้ทันทั่วทั้งที่ เนื่องจากไทยมีพื้นที่ใกล้ชิดกับโครงการดังกล่าวของกัมพูชา

- 2) โครงการความร่วมมือดังกล่าวย่อมกระทบต่อดุลอำนาจในภูมิภาคอย่างแน่นอน อาจนำมาซึ่งความ ขัดแย้งระหว่างประเทศมหาอำนาจ ซึ่งไทยควรมีการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่เหมาะสม เพื่อรักษาความ

สัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ และเพื่อป้องกันผลกระทบจากการแข่งขันการขยายอิทธิพลของประเทศมหาอำนาจเหล่านี้ รวมทั้งการตั้งมหาอำนาจอื่น ๆ เข้ามาถ่วงดุลกับจีนจะต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะอาจจะทำให้จีนตัดสินใจทำบางอย่างที่เราคาดเดาไม่ได้ อันจะนำความเสียหายร้ายแรงมาสู่ไทยได้

3) ไทยและประเทศในอาเซียนต้องนึกถึงผลประโยชน์ของแต่ละประเทศและกลุ่มประเทศให้ได้มากที่สุด พร้อมทั้งต้องคุยกับกัมพูชาในประเด็นดังกล่าว โดยอาจมีสนธิสัญญาหรือความร่วมมือภายในประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อลดความหวาดระแวงและเป็นการป้องกันปัญหาที่จะตามมาจากความร่วมมือระหว่างจีนกับกัมพูชาที่จะมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์และความมั่นคงต่อภูมิภาคในอนาคต

4) ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องตกลงกันให้ได้ก่อนในทุกด้านและทุกประเด็น ซึ่งรวมถึงทุกโครงการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ BRI แล้วจึงหยิบยกขึ้นเป็นประเด็นเจรจากับจีนหรือกลุ่มประเทศอื่น ๆ ซึ่งถ้าหากทำได้ดังนี้จะสามารถช่วยเสริมสร้างความเป็นเอกภาพในอาเซียน อันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการต่อรองผลประโยชน์กับจีนได้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะด้านวิชาการ มีดังนี้

1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาภาพรวมของยุทธศาสตร์สำคัญของจีนที่ใช้ในปัจจุบันในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เห็นความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ของจีน และสามารถนำมาใช้ในการกำหนดนโยบายที่จะเป็นประโยชน์ต่อไทยและป้องกันผลกระทบในอนาคต

2) ขณะนี้มีความพยายามในการผลักดันโครงการการชดเชยของไทยขึ้นมาอีกครั้ง ซึ่งควรมีการวิจัยเพิ่มเติม เพื่อศึกษาถึงความเชื่อมโยงระหว่างโครงการต่าง ๆ ภายใต้ BRI ในกัมพูชา กับโครงการชดเชยของไทยว่ามีความเชื่อมโยงกันหรือไม่ อย่างไร ใครหรือประเทศใดเป็นผู้ผลักดัน เพื่ออะไร ไทยจะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบอะไรบ้าง รวมทั้งนำเสนอมาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

3) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาความเคลื่อนไหวของประเทศมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและอินเดียต่อความมั่นคงของมหาสมุทรอินเดียและทะเลจีนใต้ ซึ่งอาจจะมีความเชื่อมโยงและจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงดุลอำนาจของภูมิภาคในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] Buzan, Barry. (1983). *People, State, and Fear: The National Security Problem in International Relations*. Sussex: Wheatsheaf Book Ltd., pp. 105-106.
- [2] Zhang, Wenmu. (2014). *On China's Sea Power*. Beijing: Haiyang. p. 25.
- [3] National Defense. (2017). *China stresses B&R Initiative has no military or geo-strategic aims*. Retrieved April 4, 2020, from http://english.scio.gov.cn/beltandroad/2017-05/26/content_40897535.htm
- [4] Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China (PRC). (2016, March 9). *Foreign Minister Wang Yi Meets the Press*. Retrieved April 26, 2020, from http://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/zxxx_662805/t1346238.shtml.
- [5] Nadege, Rolland. (2019, September). *Securing the Belt and Road Initiative China's Evolving Military Engagement Along the Silk Roads*. the national bureau of asian research nbr special report no. 80. Retrieved April 4, 2020, from <https://www.nbr.org/publication/securing-the-belt-and-road-initiative-chinas-evolving-military-engagement-along-the-silk-roads/>

- [6] Guo, Xiaohang. (2016). *海外利益保护能力建设：大国崛起的必修课 (Building Capacity to Protect Overseas Interests: A Compulsory Course for Rising Great Powers)*. Retrieved April 5, 2020, from http://www.81.cn/jwsj/2016-03/07/content_6945691.htm
- [7] Iaseexpress. (2019). *Belt & Road Initiative (BRI) of China – Will it Benefit India?* Retrieved April 26, 2020, from <https://www.iaseexpress.net/belt-road-initiative-bri-china-india-benefits-upsc/#&gid=1&pid=2>
- [8] Duchâtel, Mathieu. (2019). *Overseas Military Operations in Belt and Road Countries: The Normative Constraints and Legal Framework*. Retrieved April 17, 2020, from https://www.nbr.org/wp-content/uploads/pdfs/publications/sr80_securing_the_belt_and_road_sep2019.pdf
- [9] สุวิน แจ้งยอดสุข. (2563, 11 มิถุนายน). ผู้บัญชาการฐานทัพเรือกรุงเทพ. [บทสัมภาษณ์].
- [10] ฐโสร ฐู่ทองคำ. (2563, 9 มิถุนายน). อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. [บทสัมภาษณ์].
- [11] Drun, Jessica. (2017). *China's Maritime Ambitions: a Sinister String of Pearls or a Benevolent Silk Road (or Both)?*. Retrieved May 27, 2020, from <https://www.ccpwatch.org/single-post/2017/12/05/China%E2%80%99s-Maritime-Ambitions-a-Sinister-String-of-Pearls-or-a-Benevolent-Silk-Road-or-Both>
- [12] Heng, Pheakdey. (2012). "Cambodia-China Relations: A Positive-Sum Game?". *Journal of Current Southeast Asian Affairs*, 31(2), 72-73.
- [13] Juan Cole. (2017). *The Dragon Arrives: 1st Chinese overseas Military Base in Djibouti*. Retrieved June 18, 2020, from <https://www.juancole.com/2017/08/overseas-military-djibouti.html>
- [14] ชาวเกาะย่อโลก. (2561, 1 กันยายน). *จับกระแสอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สะท้อนผ่านตัวเลขการลงทุน*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=Gdj3VJvM27I>
- [15] The World with Karuna. (2561, 23 สิงหาคม). *อิทธิพลทุนจีนในกัมพูชา*. สืบค้นเมื่อ 26 เมษายน 2563, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=sKgeO26PxJM>
- [16] ทรงฤทธิ์ โพนเงิน. (2563, 11 มิถุนายน). ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญประเทศลุ่มน้ำโขงและอาเซียน. [บทสัมภาษณ์].
- [17] วัชรินทร์ ยงศิริ. (2557). *กัมพูชากับมหาอำนาจจีน: ยุค สี จิ้นผิง (ตอนที่ 1)*. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.ias.chula.ac.th/ias/th/Article-Detail.php?id=17>
- [18] Childs, Nick. (2019). *China's naval shipbuilding: delivering on its ambition in a big way*. Retrieved March 30, 2020, from <https://www.iiss.org/blogs/military-balance/2018/05/china-naval-shipbuilding>
- [19] Militari, De Re. (2019). *The Chinese String of Pearls or How Beijing is Conquering the Sea*. Retrieved March 30, 2020, from <https://remilitari.wordpress.com/2019/08/26/the-chinese-string-of-pearls-or-how-beijing-is-conquering-the-sea/>
- [20] Page, Jeremy; Lubold, Gordon, and Taylor, Rob. (2019). *Deal for Naval Outpost in Cambodia Furthers China's Quest for Military Network*. Retrieved Jun 7, 2020, from <https://www.wsj.com/articles/secret-deal-for-chinese-naval-outpost-in-cambodia-raises-u-s-fears-of-beijings-ambitions-11563732482>

- [21] Hughes, Lindsay. (2019). *String of Pearls Redux: China, India and a Cambodian Base*. Retrieved May 26, 2020, from <http://www.futuredirections.org.au/publication/string-of-pearls-redux-china-india-and-a-cambodian-base/>
- [22] Chongkittavorn, Kavi. (2018). *Cambodia's key role in regional security*. Retrieved March 16, 2020, from <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1591462/cambodias-key-role-in-regional-security>
- [23] Hutt, David. (2019). *Cambodia, China ink secret naval port deal: report*. Retrieved March 27, 2020, from <https://asiatimes.com/2019/07/cambodia-china-ink-secret-naval-port-deal-report/>
- [24] MCC Singapore. (2019). *Cambodia: "The Belt and Road" New Model of International Cooperation*. Retrieved March 28, 2020, from <http://www.mcc.sg/Dara-Sakor/index-eng.html>